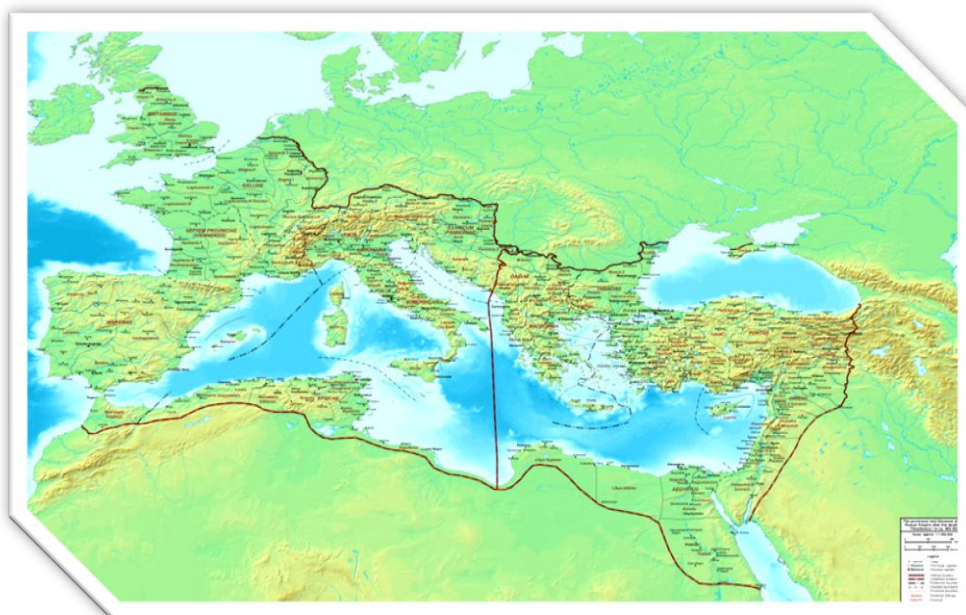

Ενότητα 1, Η μετεξέλιξη του Ρωμαϊκού Κράτους

Ιστορία Β' Γυμνασίου

Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου

σχ. βιβλίο (σ.σ. 9-15)

ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. Από τη Ρώμη στη Νέα Ρώμη

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου (σ. 9)

1. Με αφορμή την εικόνα του Γαλατά και το ποίημα του Παλαμά και με τη βοήθεια του χάρτη και της αφήγησης συζήτησε με τους συμμαθητές σου τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης και τον ιστορικό ρόλο που διαδραμάτισε η Πόλη ανά τους αιώνες.

Παρατηρώντας την εικόνα του Γαλατά και τον χάρτη, διαπιστώνουμε ότι η θέση της Πόλης είχε πολλά γεωγραφικά, επικοινωνιακά, γεωπολιτικά και οικονομικά πλεονεκτήματα. Αρχικά από γεωγραφική και επικοινωνιακή άποψη βρισκόταν στο σημείο όπου ενώνεται η Ασία με την Ευρώπη. Υπήρχε θάλασσα και η ξηρά ήταν εύκολο να οχυρωθεί με ισχυρό τείχος. Από στρατηγική άποψη η θέση της ήταν πλεονεκτική, καθώς ήταν κοντά στο Δούναβη και στον Ευφράτη, αλλά και από οικονομική άποψη, η θέση της ήταν πλεονεκτική διότι βρισκόταν πάνω στο σταυροδρόμι των μεγάλων εμπορικών δρόμων της εποχής. Επιπλέον ο Κεράτιος Κόλπος σχημάτιζε ένα φυσικό λιμάνι, που διευκόλυνε τις εμπορικές δραστηριότητες. Η Κωνσταντινούπολη χτίστηκε στη θέση του αρχαίου Βυζαντίου σύμφωνα με το ρυμοτομικό σχέδιο της Ρώμης. Ο αυτοκράτορας την οχύρωσε με νέα τείχη, επιβλητικές λεωφόρους και το φόρουμ του Κωνσταντίνου. Επιπροσθέτως παρουσίασε ραγδαία πληθυσμιακή αύξηση. Η Πόλη ήταν πανέμορφη και γεμάτη πλούτη. Την ομορφιά και τα πλούτη της αισθητοποιεί και ο ποιητής Κωστής Παλαμάς στους παρατιθέμενους στίχους από το δωδεκάλογό του Γύφτου, που τη χαρακτηρίζει "πανώρια" και "δυο γιαλών αφροκάμωτη νεράιδα". Η πόλη ήταν "της γης το περιβόλι" κατά τον ποιητή, γι' αυτό και αποτελούσε πόλο έλξης πολλών κατακτητών που επιχείρησαν να ιδιοποιηθούν τα πλούτη της. Άλλοτε πάλι γινόταν ο μυθικός προορισμός των ταξιδευτών, ναυτικών και εμπόρων ή ανθρώπων του μόχθου ("μελίσσια") που ταξίδευαν σ' αυτή, για να εξασφαλίσουν μεγάλα κέρδη. Οι στίχοι του Παλαμά σχολιάζουν εύστοχα τον κοσμοπολιτισμό και την οικουμενική σημασία της Κωνσταντινούπολης.

2. Ποια κτίσματα της Κωνσταντινούπολης υπογραμμίζουν τη σχέση της με τη Ρώμη και ποια το χριστιανικό της χαρακτήρα;

Η σχέση της Κωνσταντινούπολης με την παλαιά Ρώμη γίνεται φανερή από την ονομασία της ως Νέα Ρώμη, από το ρυμοτομικό της σχέδιο, που ήταν ίδιο με της

Ρώμης και από διάφορα κτίσματα, όπως: το κτίριο της Συγκλήτου (Senatus), τα fora (πλατείες), το ανάκτορο, οι στοές και ο Ιππόδρομος. Αντίθετα οι χριστιανικοί ναοί τόνιζαν το χριστιανικό της χαρακτήρα. Τέλος ο κίονας από πορφυρίτη με τον ανδριάντα του Κων/νου Α΄ ως "Ανίκητου Ήλιου" παραπέμπει στον ιδρυτή της Πόλης.

- 3. Η Ύστερη Αρχαιότητα χαρακτηρίζεται από τη συνύπαρξη και αλληλεπίδραση πολλών θρησκειών μέσα στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (συγκρητισμός). Πώς επηρέασε το φαινόμενο αυτό την προσωπική περίπτωση του Κων/νου Α΄, σύμφωνα με το τελευταίο παράθεμα;**

Συγκρητισμός ήταν το φαινόμενο εκείνο της συνύπαρξης και της αλληλεπίδρασης πολλών θρησκειών σε μια επικράτεια. Το φαινόμενο αυτό επηρέασε την περίπτωση του Κωνσταντίνου Α΄ σχετικά με την θρησκευτική του στάση. Όπως ενημερωνόμαστε απ' το παράθεμα, ο Κωνσταντίνος έγινε Χριστιανός μόλις τον τελευταίο χρόνο της ζωής του. Την αφοσίωσή του στο χριστιανισμό την κληρονόμησε από την οικογένειά του, ενώ ο ίδιος ακολούθησε υποστηρικτική θρησκευτική πολιτική προς τους Χριστιανούς. Καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του όμως ο αυτοκράτορας έφερε το ρωμαϊκό τίτλο "Ανώτατος Αρχιερέας" (Pontifex maximus) και παριστανόταν ως Ανίκητος Ήλιος, ο οποίος συνδύαζε χαρακτηριστικά του Απόλλωνα και του Περσικού θεού Μίθρα, του οποίου η λατρεία είχε διαδοθεί σε όλη την αυτοκρατορία.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

2. Εξελίσξεις ως τις αρχές του 6ου αι.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου (σ. 12)

- 1. Ποιες πληροφορίες μας δίνει το απόσπασμα από τη Χριστιανική Τοπογραφία του Κοσμά Ινδικοπλεύστη για τη γεωγραφία του βυζαντινού εμπορίου και το διεθνές κύρος του Βυζαντίου στις αρχές του 6ου αι.;**

Το απόσπασμα μας δίνει πρόσθετες πληροφορίες για την εμβέλεια και τους δρόμους του εξωτερικού βυζαντινού εμπορίου αλλά και για το διεθνές κύρος του βυζαντινού νομίσματος στις αρχές του 6ου αιώνα. Από το απόσπασμα πληροφορούμαστε ότι το βυζαντινό εμπόριο με τις Ινδίες γινόταν μέσω των λιμανιών της Ερυθράς Θάλασσας, ανάμεσα στα οποία κυρίαρχη θέση είχε η Αδούλη και οι βυζαντινοί έμποροι έφταναν ως την Ταπροβάνη, δηλαδή τη σημερινή Σρι - Λάνκα. Ο έμπορος Σώπατρος γύρω στα 525 έφτασε στο νησί αυτό κι έγινε δεκτός με τιμές από το βασιλιά του, ο οποίος εξέφρασε το θαυμασμό του για το βυζαντινό χρυσό νόμισμα κι έδειξε σαφή προτίμηση σ' αυτό, συγκρίνοντάς το με το ασημένιο περσικό. Κι ακόμη επαίνεσε τους βυζαντινούς για το γούστο, τη δύναμη και τη σοφία τους.

2. Πώς μπορείς να δικαιολογήσεις το γεγονός ότι τα περισσότερα φορτία με προϊόντα πολυτελείας της Ανατολής κατέληγαν στην Κωνσταντινούπολη;

Τα περισσότερα φορτία με προϊόντα πολυτελείας της Ανατολής κατέληγαν στην Κων/πολη, γιατί ήταν το μεγαλύτερο καταναλωτικό κέντρο. Η Πόλη την εποχή αυτή (4ος και 5ος αιώνες) είχε πολυάριθμο πληθυσμό και επομένως υπήρχε αυξημένη ζήτηση. Καθοριστικό ρόλο σ' αυτήν την οικονομική εξέλιξη διαδραμάτιζε το κράτος:

α) με την καθιέρωση του νομίσματος στις συναλλαγές και
β) με την επέκταση της βυζαντινής επιρροής στις χώρες της Ερυθράς Θάλασσας, ιδίως στα χρόνια του Ιουστίνου Α', που διευκόλυνε την ανάπτυξη και αύξησε τα κέρδη του μακρινού εμπορίου.

3. Ποια συγκεκριμένα μέτρα προτείνει ο φιλόσοφος και επίσκοπος Κυρήνης Συνέσιος για την αντιμετώπιση του γοτθικού ή γερμανικού προβλήματος;

Από το απόσπασμα του έργου: "Λόγος περί βασιλείας" του Συνέσιου, πληροφορούμαστε τα μέτρα που προτείνει ο ίδιος για την αντιμετώπιση του γερμανικού προβλήματος. Τα μέτρα αυτά είναι:

- η στρατολόγηση αγροτών και η ένταξή τους σε στρατιωτικές μονάδες
- η κινητοποίηση των πνευματικών ανθρώπων, των επαγγελματιών και γενικότερα του λαού, για να περάσει η στρατιωτική διοίκηση στα χέρια των Ρωμαίων
- η ανάκτηση του υψηλού ρωμαϊκού φρονήματος
- η εκδίωξη των Γερμανών από παντού.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

3. Η πάλη της Ορθοδοξίας με τις αιρέσεις και την αρχαία θρησκεία **Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου (σ. 15)**

- 1. Πώς χαρακτήριζε και πώς αντιμετώπιζε η αυτοκρατορική εξουσία τους αιρετικούς και πώς οι αιρετικοί την κεντρική εξουσία, σύμφωνα με τα δύο πρώτα παραθέματα;**

Το πρώτο από τα δύο παραθέματα είναι απόσπασμα από το Θεοδοσιανό Κώδικα. Η αυτοκρατορική κυβέρνηση έβλεπε τους αιρετικούς ως άτιμους και ανόητους και παίρνει εναντίον τους πολύ σκληρά μέτρα: τους απαγορεύει να ονομάζουν εκκλησίες τους χώρους των συγκεντρώσεών τους και τους απειλεί με τιμωρίες.

Το β' απόσπασμα από το έργο του σύρου συγγραφέα Μιχαήλ, αναφέρεται στο πώς είδαν οι Μονοφυσίτες την πολιτική του αυτοκράτορα Ηρακλείου, συμπληρώνοντας έτσι την ιστορική αφήγηση για τη σκληρή στάση της κυβέρνησης της Κων/πολης απέναντι στους αιρετικούς. Ο Μιχαήλ κατηγορεί τους Ρωμαίους ότι είχαν αφαιρέσει τις εκκλησίες των συμπατριωτών του Μονοφυσιτών, και τον Ηράκλειο ότι δεν δεχόταν τα παράπονά τους. Καταλογίζει στους Ρωμαίους σκληρότητα, οργή, κακία και φανατισμό και θεωρεί ότι η κατάκτηση των επαρχιών αυτών από τους Άραβες ήταν ένα είδος θεϊκής τιμωρίας γι' αυτούς (Ρωμαίους).

- 2. Να εξηγήσεις τη σημασία των όρων καθολικός και ορθόδοξος στα δύο παραθέματα. Με ποια σημασία χρησιμοποιούνται αυτοί οι όροι σήμερα;**

Στο α' παράθεμα αναφέρεται ο όρος "καθολικοί Χριστιανοί" και εννοεί αυτούς που ασπάζονται το χριστιανικό δόγμα. Σήμερα ο όρος δηλώνει τους οπαδούς της Ρωμαϊκής ή Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

Στο β' παράθεμα ο συγγραφέας Μιχαήλ χρησιμοποιεί τον όρο "ορθόδοξοι" για τους ομοϊδεάτες του τους μονοφυσίτες, ενώ σήμερα ο όρος αυτός δηλώνει τους οπαδούς του επίσημου χριστιανικού δόγματος.

- 3. Ποια η σημασία του αυτοκρατορικού διατάγματος του έτους 392 για την αρχαία θρησκεία και τους οπαδούς της;**

Το παράθεμα είναι απόσπασμα από το αυτοκρατορικό διάταγμα του έτους 392 μ. Χ. του Θεοδοσίου Α'. Συμπληρώνει την ιστορική αφήγηση σχετικά με τη στάση της βυζαντινής κυβέρνησης απέναντι στην αρχαία θρησκεία. Το διάταγμα αυτό απαγόρευε την τέλεση θυσιών από τους οπαδούς της αρχαίας θρησκείας, με την απειλή ότι η πράξη αυτή θα θεωρείται έγκλημα εσχάτης προδοσίας και θα

τιμωρείται ανάλογα, προφανώς με θάνατο, ακόμη κι αν ο δράστης δεν επιβουλεύεται τη ζωή του ηγεμόνα. Τα μέτρα αυτά ήταν πολύ αυστηρά για τους οπαδούς της αρχαίας θρησκείας και φανερώνουν την αποφασιστικότητα της βυζαντινής κυβέρνησης να λύσει οριστικά το πρόβλημα της αρχαίας θρησκείας και να επιβάλει το Χριστιανισμό.

4. Σχολίασε την επιθετική στάση μιας μερίδας Χριστιανών εναντίον των μνημείων και των οπαδών της θρησκείας των Ολυμπίων και εκτίμησε τις συνέπειές της.

Πρόκειται για μια επιστολή διαμαρτυρίας του Λιβάνιου προς τον αυτοκράτορα. Σ' αυτήν καταγγέλλει με ειρωνεία το φανατισμό των Χριστιανών μοναχών, οι οποίοι καταστρέφουν ανελέητα τα ιερά των οπαδών της αρχαίας θρησκείας και δολοφονούν τους ιερείς, όταν αυτοί αντιδρούν. Αυτή η στάση των Χριστιανών εξηγείται από το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του απλού λαού, ο οποίος σε όλες τις εποχές διακρινόταν από μια τάση για βιαιότητες και καταστροφές, που αποτελούσαν γι' αυτόν ένα είδος ψυχολογικής εκτόνωσης. Το αποτέλεσμα ήταν να καταστραφούν πολλά έργα τέχνης και πολιτισμού και να δημιουργηθεί ένα κλίμα ηττοπάθειας στους οπαδούς της αρχαίας θρησκείας.

Επιμέλεια: Ειρήνη Καραγεώργου - Φιλόλογος

...Πράξεις Παιδείας!